

Анна Терент'єва:

«Повністю уникнути ризиків ми ніколи не зможемо, але знизити їх рівень до прийняттого показника – цілком реально»

Заходи, які вживаються в Україні для відвернення надзвичайних ситуацій або ліквідації їх наслідків, неефективні. Успадкована від колишнього СРСР єдина державна система цивільного захисту не відповідає на сучасні виклики. Інспектори ДСНС, які контролюють об'єкти підвищеної небезпеки, недостатньо знаються на технологічних процесах і ризиках, які вони несуть. Тим часом ситуація погіршується: виробництва дедалі деградують, а власники не поспішають вкладати гроші в модернізацію обладнання та устаткування. Більшість експертів переконана: виправити її може запровадження ризик-орієнтованого підходу, що успішно діє в європейських країнах. Про проблеми в цій сфері розповідає завідувач кафедри державної служби, менеджменту та навчання за міжнародними проектами, доктор наук з державного управління, старший науковий співробітник Інституту державного управління в сфері цивільного захисту Анна ТЕРЕНТ'ЄВА.

– Говорячи про ризик-орієнтований підхід, не можна забувати про таке поняття, як «прийнятний ризик», який держава може (і мусить) забезпечувати в певний період часу. Це своєрідна межа, що встановлюється з урахуванням політичних, економічних, соціальних і технічних аспектів, певний компроміс між необхідним рівнем безпеки й можливістю його досягнення. При цьому громадяни, без-

пека яких на певному етапі розвитку науки й техніки не може бути на прийнятному рівні, отримують соціально-економічні компенсатори. Відтак стратегічне завдання держави – знижувати ризики й пом'якшувати наслідки надзвичайних ситуацій.

– Як цього досягти?

– Існує кілька варіантів. Перший – це повна заборона соціально-економічної діяльності (проживання людей, будівництво, функціонування об'єктів, технологій тощо) на територіях, де рівень ризику неприпустимо великий. Наприклад, розселення людей безпосередньо в зонах затоплення. Другий – постійне обмеження деяких видів господарської діяльності та використання (застосування) спеціальних способів діяльності в районах, де рівень ризику прийнятний за деяких умов. Тут слід застосовувати спеціальні організаційні, технічні та інші заходи щодо захисту людей та об'єктів. Крім того, надзвичайно важливим є прогнозування й попередження аварій, катастроф, різних нестабільних ситуацій у природній і техногенній сферах. Для цього необхідна добре налагоджена загальнодержавна система моніторингу за передвісниками цих лих. Методи прогнозування наслідків НС за часом проведення можна поділити на кілька груп. До першої належать ті, що ґрунтуються на апріорних оцінках (припущеннях), отриманих за допомогою теоретичних моделей та аналогій. До другої – що базуються на апостеріорних оцінках наслідків НС (тих, що вже трапилися).

Крім того, держава мусить постійно вкладати фінансовий ресурс в удосконалення системи моніторингу та прогнозування катастроф і стихійних лих, розроблення й упровадження функціонального комплексу інформаційного забезпечення процесів управління в НС, модернізацію автоматизованої системи централізованого оповіщення населення. А також – в реалізацію заходів щодо першочергового життєзабезпечення населення в разі виникнення НС, забезпечення населення засобами

індивідуального захисту й медикаментами, впровадження мобільних комплексів оцінювання стійкості та сейсмостійкості будівель і споруд, удосконалення системи підготовки професійних рятувальників, штатних працівників державних установ у складі спеціально уповноважених органів виконавчої влади з питань ЦЗ, НС та безпеки життєдіяльності об'єктів. У концепції стійкого розвитку країни передбачено враховувати наслідки реалізації рішень, які приймають в економічній, соціальній, екологічній сферах, найповніше оцінювання витрат, вигод і ризиків, послуговуючись сучасними критеріями. А саме: ніяка господарська діяльність не може бути виправдана, якщо вигода не покриває збитків, викликаних нею. Збитки навколишньому середовищу мають бути на якнайнижчому рівні, якого можна розумно досягти з урахуванням економічних і соціальних факторів.

– Існує чимало визначень ризик-орієнтованого підходу. Як Ви трактуєте це поняття?

– Це, передусім, фактори, котрі можуть суттєво позначитися на ситуації. Вплив може бути як позитивним, так і негативним. Це залежить від того, які чинники впливають, як саме, наскільки вони критичні для даної ситуації. Тобто треба аналізувати набір вхідних параметрів, що можуть призвести до тих чи інших наслідків. Якщо взяти Київ, то одна з основних загроз для нього – підтоплення берегів під час повеней, котрі відбуваються чи не щороку. З точки зору ризик-орієнтованого підходу треба врахувати висоту хвилі, масштаб розливу, швидкість течії, пору року, час доби, щільність заселення місцевості. Чітко розуміти, які фактори можуть погіршити ситуацію, а які – зменшити рівень загрози. А далі з'ясувати, як запобігти підтопленням.

– Хто мусить визначати ризики?

– У світовій практиці існує чітка схема: проект будь-якого об'єкта проходить обов'язкову експертизу щодо можливої загрози для

